

Братислав Иванов

ИСТОРИЯ НА ЯПОНИЯ
ОТ ПАЛЕОЛИТА ДО РЕЙВА

© Братислав Иванов, *автор*

© Тодор Манолов, *корица*

© 2022 КНИГОМАНИЯ ЕООД

София

ISBN 978-619-195-315-8

БРАТИСЛАВ
ИВАНОВ

日
本
史

ИСТОРИЯ НА
ЯПОНИЯ
ОТ ПАЛЕОЛИТА
ДО РЕЙВА

Второ допълнено
и преработено издание

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР	9
ВЪВЕДЕНИЕ	11
Географско разположение	11
Територия и релеф	13
Вулкани и земетресения	14
Климат и сезони	15
Флора и фауна	18
Природни условия и етнопсихология	19
Японски символи	21
Административно деление	29
ПЕРИОДИЗАЦИЯ	31
Летоброене и календар	31
Традиционна и нова периодизация	35
ПРАИСТОРИЯ	39
Митология и история	39
Японският палеолит	40
Японският неолит	43
Яйой	51
Археологически находки	51
Първите писмени сведения	55
Протодържавата Яматай	56
КОФУН	59
Епиграфските източници	59
Надгробните могили	60
Държавата Ямато	65
Китайските йероглифи.....	66
Приемането на будизма	67

АСУКА	69
Доминиране на рода Сога	69
Реформите Тайка	74
Културата	79
НАРА	81
Извори	82
Политика и общество	85
Ерозия на правовата държава	87
Културата Тенпьо	91
ХЕЙАН	101
Придворната държава	102
Размирици	109
Краят на придворната държава	111
Обществото	113
Езотеричният будизъм	115
Амидаизмът през Хейан	120
Културни периоди	123
Азбуката	124
Архитектурата	126
КАМАКУРА	127
Шогунат и регентство	128
Монголските нашествия	135
Камакурският будизъм.....	139
Литература	141
МУРОМАЧИ	143
Новото управление Кенму	143
Шогунатът Ашикага	146
Икономически живот	152
Дзен изкуството	154
АДЗУЧИ-МОМОЯМА	157
Обединителите	157
Градове и замъци	162
Декоративното изкуство	163

ЕДО	165
Политическа история	165
Съсловията	179
Парично-стокови отношения	185
Пътища и транспорт	186
Градската култура	189
Образование и научни школи	197
МЕЙДЖИ	199
Реставрацията	199
Гражданската война	203
Укрепването на властта	206
Образователната реформа	211
Езиковата реформа	213
Религиозните реформи	214
Създаването на редовна армия	217
Сацумският бунт	218
Икономическите реформи	219
Конституция и парламент	222
Войните през Мейджи	225
Крайт на една епоха	234
ТАЙШО	235
Демокрацията Тайшо	235
Япония в Първата световна война	238
Следвоенна Япония	240
НАЧАЛОТО НА ШОВА	247
Радикализиране на обществото	247
Окупирането на Манчжурия	249
Ръст на ултранационализма	251
Войната с Китай	253
ТИХООКЕАНСКАТА ВОЙНА	257
Обстановката преди войната	257
Началото на войната	260
Обрат и капитулация	261

ОКУПАЦИЯТА	267
Началният етап на окупацията	267
Чистка и военен трибунал	271
Демократични промени	272
Новата конституция	274
Социални и икономически реформи	279
Обратен курс и мирен договор	281
СЛЕД КРАЯ НА ОКУПАЦИЯТА	283
Вътрешна политика	283
Външна политика	286
Икономически възход	289
ПЕРИОДЪТ ХЕЙСЕЙ	293
Динамика на политическия живот	293
Външна политика и сигурност	298
Икономика	300
Разнопосочни явления	301
ПЕРИОДЪТ РЕЙВА	305
Новият девиз	307
Основни събития	308
БИБЛИОГРАФИЯ	309

ПРЕДГОВОР

Книгата, която с издателство „Книгомания“ предлагаме на читателите, е посветена на японската история и обхваща периода от палеолитната култура до наши дни. Чак до средата на XX в. се смяташе, че най-ранните следи от човешка дейност на Японския архипелаг са от неолитния културен пласт и заради това дори сравнително нови книги за японската история започват с периода Джомон (японския неолит).

В структурно отношение книгата се основава предимно на традиционната периодизация, която дава възможност за по-прегледна хронологична обвързаност на събитията. Изключение е периодът Шова (1926–1989), през който се наблюдават две противоположни тенденции – от избора на пътя на войната, завършил с поражение и окупация през 1945 г., до следвоенното демократично развитие на Япония.

Ръководен от принципа, че е по-добре веднъж да видиш, отколкото сто пъти да чуеш или прочетеш, авторът е включил в книгата множество снимки, карти и други изображения.

Ако отнесем към историята метафората на Жан-Франсоа Лиотар (1992) за културата като музей, бихме могли да кажем, че всеки автор включва в своята историческа експозиция различни експонати. Подобна субективност е неизбежна, когато в една книга се разглежда толкова продължителен период.

Заради различните системи за летоброене, използвани от японците, при датиране на едни и същи събития по Григорианския календар често срещани са разминавания с по една година.

Значително по-големи разминавания се срещат заради избора на събитието, от което започва даден период. Така например за начало на периода Камакура някои автори приемат 1185 г., когато Минамото-но Йоритомо побеждава рода Тайра в морската битка при Данноура, докато според други автори периодът започва от 1192 г., когато Йоритомо е удостоен от императора със званието шогун.

Възприетите в книгата правила за транскрипция са:

- японските съгласни **ж**, **ч**, **ш** се предават с българските им съответствия, но с уговорката, че японските **ж**, **ч**, **ш** са по-меки от българските;
- дългите гласни и двойните съгласни обикновено не се предават, но това правило е нарушено при някои имена и основни термини. Например думата „йоога“ означава *западен изобразителен стил*, но ако заменим дългото **о** с кратко, ще се получи „йога“;
- когато морфемната граница минава между **й** и **а**, както е в географското название Хейан, се пише **йа**, а не **я**;
- японската съгласна **н'**, която е винаги твърда, се предава чрез апостроф, както например е в заглавието на антологията „Ман'йошу“.

В японския език има говорен звук, който съвпада напълно с българското **ц** и би следвало така и да се транскрибира. В английската транскрипция обаче този звук се предава с буквосоъчетанието **ts** и заради това у нас често се появява странната форма **Тсукуба** вместо **Цукуба**.

Пак под английско влияние се пише **зен** вместо **дзен**. В началото на думата обаче японците по правило произнасят **дз**, а не **з**.

Много спорове се водят и за транскрибирането на японския звук [w], който в съвременния японски език се среща само в сричката [wa]. Мнозина предлагат транскрипция с **у**, а не с **в**, т.е. да се пише **уа**, а не **ва**. Това работи, ако думата започва с [wa]. Ако обаче транскрибираме по това правило думата Iwamami, ще получим Иуанами. Тъй като няма българска дума, започваща с **иу**, най-вероятно е това буквосоъчетание да бъде прочетено като йотувано [у], което на български се записва с буквата **ю**. Впрочем и в класическия японски език буквосоъчетанието iu (いゝ) се е произнасяло като дълго йотувано u (う).

При японските имена е спазено правилото фамилното (родовото) име да предхожда личното. Минамото-но Йоритомо например означава „Йоритомо от рода Минамото“. Когато въпросната историческа личност е назована само с едно име, се използва личното, т.е. Йоритомо. Аналогичен е случаят със Сога-но Умако и т.н.

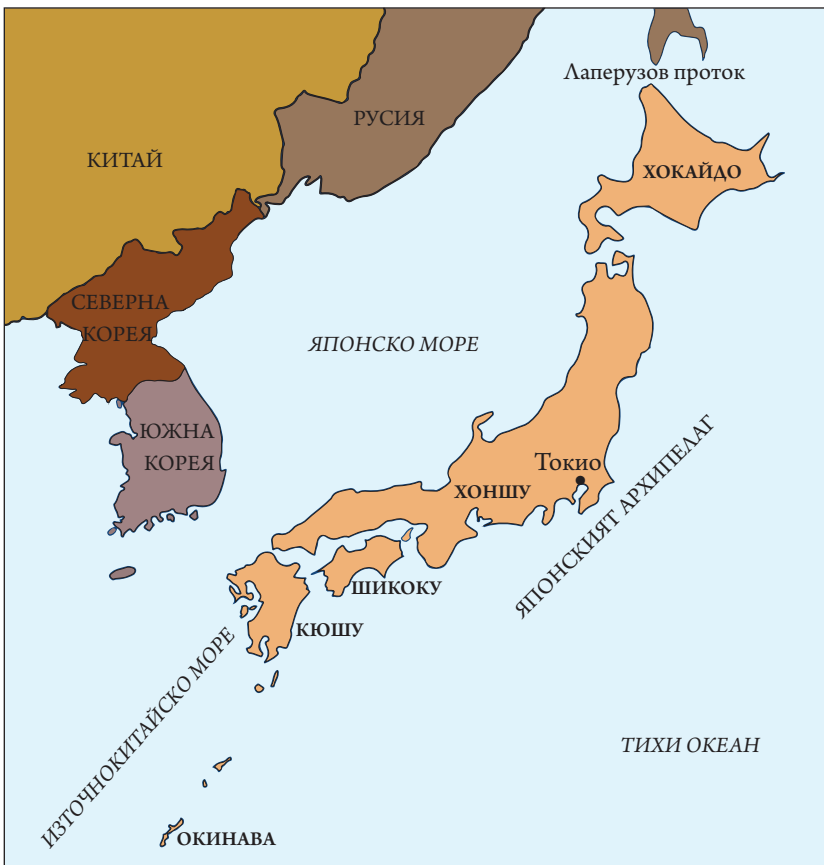
Знаменитите японски поети и художници са известни с псевдонимите си – Мацуо **Башо**, Кобаяши **Исса**. Словоредно тези псевдоними заемат местата на личните имена.

Братислав Иванов

ВЪВЕДЕНИЕ

ГЕОГРАФСКО РАЗПОЛОЖЕНИЕ

Япония е разположена на островна верига с обща дължина около 3000 километра. Тя се простира от Лаперузовия проток на североизток до островите от префектура Окинава на югозапад.

Японският архипелаг

Географските координати на архипелага са 24° – 46° северна ширина и 122° – 146° източна дължина.

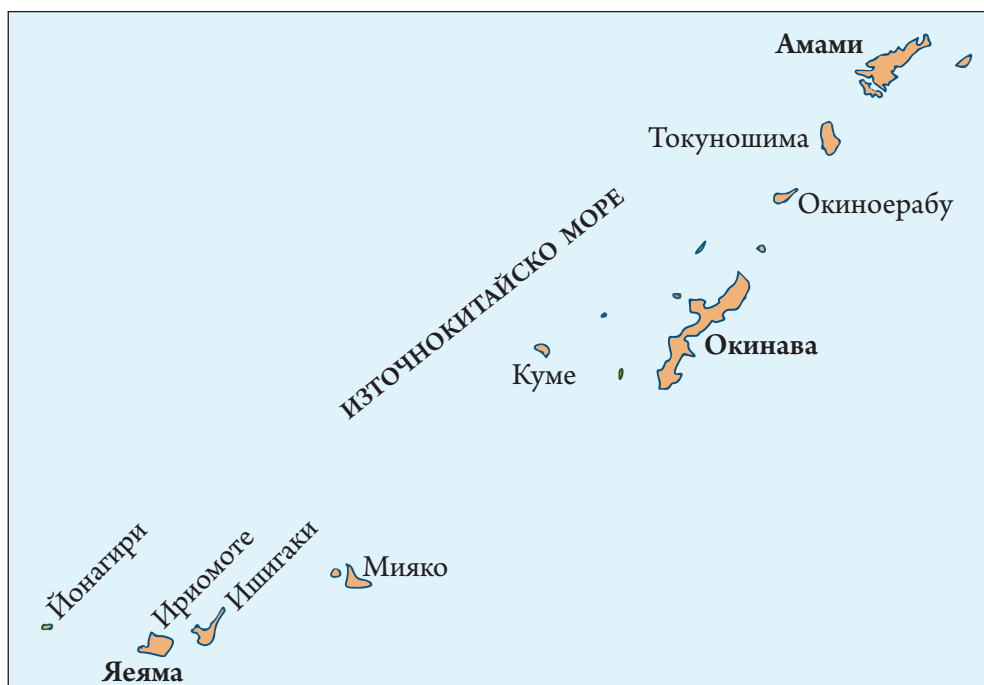
Четири големи острова – Хокайдо, Хоншу, Шикоку и Кюшу – образуват дъга, обърната с изпъкналата си част към Тихи океан. Смята се, че тези острови придобиват конфигурацията, приблизително съответстваща на съвременната, преди около седемнайсет хиляди години. На картата по-долу със зелен цвят е показано докъде е достигала сушата преди това.

Четири големи острова преди последния ледников период

На югозапад от Кюшу се простират островите Рюкю (Нансей), част от които е и остров Окинава, който напоследък се определя като петият голям остров.

В историческа ретроспекция Окинава е кралство, васално на Китай, просъществувало от 1429 до 1879 година. През 1879 г. кралството е трансформирано в префектура и се присъединява към Япония. Последният крал е включен в състава на японската аристокрация. Главен град на префектурата е Наха.

Островите Рюкю

ТЕРИТОРИЯ И РЕЛЕФ

Територията на съвременна Япония е около 378 000 кв. км, като 73% от нея е планинска. Заради високите си планини регионът Чубу в централен Хоншу е известен като „покрива на Япония“.

Най-високата планина е Фуджи – 3776 метра. Намира се на границата на префектурите Яманashi и Шидзуока. Втора е Китадаке с височина 3193 метра.

Повечето японски равнини са малки. Най-голяма е равнината Канто, в която е разположена столицата Токио. Площта ѝ е 13 000 км². Други известни равнини на остров Хоншу са Ноби с площ 1800 км² и Осака с площ 1600 км². Най-голямата равнина на остров Хокайдо е Ишикари с площ от 3800 км².

Най-голямото езеро е Бива. Намира се на североизток от предишната столица Киото. Площта му е около 670 км², а средната дълбочина – 41 м. Следващото по площ езеро е Касумигаура в района на Канто, а на трето място е езерото Сарома на остров Хокайдо.

Най-дългата река е Шинаногава – 367 км. Тя извира от планините в региона Чубу, пресича префектура Ниигата и се влива в Японско море. Втора по дължина е река Тонегава, която тече през равнината Канто и се влива в Тихи океан. Трета е река Ишикари в Хокайдо – 268 км.

Заради особеностите на релефа повечето от реките са къси и с бързо течение. Река Куробе например извира на височина над 2900 м в Японските Алпи и само след 83 км се влива в Японско море.

Релеф

Вулкани и земетресения

Важна особеност на Японския архипелаг е геологичната му нестабилност. Остров Хоншу е под въздействието на четири тектонични плочи – Северноамериканската, Евразийската, Тихоокеанската и Филипинската.